

LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOJI KALBA IR LITERATŪRA

Brandos egzamino užduoties pavyzdys

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

- Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, patikrinkite, ar juose nėra tuščių lapų arba kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Atsakymų lape rašykite juodai ar mėlynai rašančiu tušinuku aiškiai ir įskaitomai. Jeigu suklydote, klaidą aiškiai ištaisykite (nubraukite, įrašykite, įterpkite ir pan.). Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atsakymų lape atsakymus rašykite tik jiems skirtose vietose. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
- Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose atsakymų lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
- Atsakymus į užduoties klausimus ir rašto darbą pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape.
- Pasilikite pakankamai laiko rašto darbui perrašyti į atsakymų lapą, jeigu pirmiausia rašote juodraščiui skirtose vietose. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
- Atsakymų lape nurodytoje vietoje užrašykite rašto darbo temą.
- Parašykite ne mažiau kaip 300 žodžių rašto darbą, kaip numatyta Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių apraše.
- Atsakymų lape suskaičiuokite rašto darbo žodžius ir paraštėje nurodykite minimalaus žodžių skaičiaus (300 žodžių) ribą. Už trūkstamą rašto darbo apimtį vertinant bus atimami taškai.
- Visame darbe neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų atpažinti darbo autorių (pavyzdžiui, vardo, pavardės, mokyklos ir kt.).
- Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

I. TESTAS**30 taškų****TEKST A**

Antoni Libera

CAŁY ŚWIAT TO SCENA
(fragment powieści *Madame*)

Był to czas mojej pierwszej fascynacji teatrem. Od kilku miesięcy nic innego mnie nie interesowało. Znałem cały repertuar w mieście; na niektóre spektakle chodziłem po kilka razy; niczym zawodowy recenzent nie opuszczałem żadnej premiery. Poza tym zaczytywałem się dramatami, pożerałem wszelkie dostępne czasopisma teatralne i studiowałem biografie słynnych aktorów i reżyserów.

Żyłem w stanie zauroczenia. Tragiczne i komiczne losy bohaterów scenicznych, uroda i talent wykonawców, ich brawurowe sceny lub monologi, ich olśniewające błazenady, gra świateł zmieniająca w mgnieniu oka rzeczywistość sceny, tajemniczy półmrok, oślepiający blask, zagadka kulis, w których znikają postaci, ciemność i nastrojowy gong przed rozpoczęciem aktu i wreszcie radosny finał: owacja widowni i ukłony artystów, w tym również i tych, którzy jako postaci zginęli właśnie przed chwilą – cały ten świat iluzji działał na mnie zniewalająco i mógłbym w owym czasie nie wychodzić z teatru.

Postanowiłem spróbować własnych sił. Jak to jest – być na scenie i czarować innych? Hipnotyzować ich wzrokiem, mimiką, głosem. I w ogóle – zrobić spektakl. [...] Założyłem szkolny zespół teatralny.

Droga, na którą wkroczyłem, nie była usłana różami. Przeciwnie, jeżyła się od trudności i zdradliwych wybojów w znacznie większym stopniu, niż gdy się grało jazz. Uprawianie muzyki, na jakimkolwiek poziomie, zakłada określone, wymierne umiejętności – już samo ich posiadanie stanowi rękojmię przynajmniej podstawowego efektu. Tymczasem sztuka teatru, z pozoru łatwiej dostępna, jeśli ma w końcu wydać czarodziejski owoc, a nie stać się podstępnie źródłem ośmieszenia, wymaga bardzo szczególnych zdolności i kolosalnej pracy. Z tych właśnie powodów musiałem mocno trzymać się na wodzy, by duch rozczarowania nie sparaliżował mych działań. Bo to, z czym miałem do czynienia, nie tylko daleko odbiegało od moich nadziei i marzeń, lecz wystawiało mój afekt¹ do boskiej Melpomeny na najwyższą próbę.

Każdy, kto choćby raz brał udział w przedstawieniu, wie, czym są próby, zwłaszcza próby wstępne, i jak zniechęcająco działa wszelka połowiczność – brak dekoracji, kostiumów, świateł, rekwizytów, niedostateczna znajomość tekstu na pamięć, drętwa intonacja, niezdarne ruchy i gesty. By jednak wyrobić sobie pojęcie o rozmiarach mojej męki, należy wymienione powyżej elementy pomnożyć jeszcze przez współczynnik szkolnej amatorszczyzny i brak głębszej motywacji wśród uczestników przedsięwzięcia. Niby ufali mi i – łudzeni przeze mnie rozmaitymi mirażami – wierzyli, że w końcu do czegoś dojdziemy i że się to opłaci, z drugiej strony jednak, widząc to samo co ja, coraz to popadali w zwątpienie, a to pociągało za sobą dalszy spadek poziomu i chęć natychmiastowej rezygnacji.

– Marnujemy tylko czas – mawiano w takich momentach. – Nic z tego nie wyjdzie, tylko się ośmieszymy. A jeśli nawet wyjdzie, to ile razy możemy wystąpić? Raz? Dwa? Warto tyle zachodu dla jednego występu?

– Warto – odpowiadałem. – Jeżeli się uda, to nawet dla jednego momentu warto. [...]

– E tam, takie gadanie... – machano na to ręką i rozchodzono się w milczeniu.

¹ Afekt – dawn. uczucie sympatii, miłości.

Wreszcie, po wielomiesięcznych przygotowaniach, dziesiątkach zmian obsadowych i koncepcyjnych, po niezliczonych załamaniach nerwowych i desperackich zrywach, gdzieś pod koniec kwietnia – spektakl przybrał ostateczną formę. Był to montaż wybranych scen i monologów z najsłynniejszych dramatów od Ajschylosa do Becketta². Zatytułowany *Cały świat to scena*, trwał niecałą godzinę i tchnął najczarniejszym pesymizmem. Zaczynało się to od słynnego monologu Prometeusza przykutego do skały; później szedł dialog pomiędzy Kreontem a Hajmonem z *Antygony*; dalej kilka gorzkich urywków z Szekspira [...]; następnie finał *Mizantropa* Moliera, początkowy monolog Fausta i fragmenty jego dialogu z Mefistofešem³; a wreszcie, na zakończenie, kawałek monologu Hamma z *Końcówki*⁴.

ZADANIA DO TEKSTU A

01. Dokończ zdanie.

Celem autora tego tekstu jest

- A opis wrażeń z premiery uczniowskiego przedstawienia teatralnego.
- B ukazanie zainteresowań i osobowości głównego bohatera.
- C wyrażenie negatywnej opinii o młodzieży szkolnej.
- D przekonanie czytelnika o wyższości literatury nad teatrem.

(1 punkt)

02. Spośród podanych tytułów (A–F) wybierz cztery, które odzwierciedlają treść kolejnych części. Następnie przy cyfrach (1–4) wpisz litery w kolejności zgodnej z tekstem.

- A Praca nad spektaklem pod okiem zawodowego reżysera.
- B Uwieńczenie wielomiesięcznej pracy szkolnego teatru.
- C Porównanie pracy nad sztuką teatralną z uprawianiem muzyki.
- D Spotkanie z aktorami po zakończeniu spektaklu.
- E Głębokie zainteresowanie sztuką teatralną.
- F Przeszkody i zwątpienia w toku pracy nad przedstawieniem.

(2 punkty)

1. 2. 3. 4.

² Samuel Beckett (1906–1989) – znany dramaturg XX w., laureat Literackiej Nagrody Nobla.

³ Faust i Mefistofeles – główni bohaterowie dramatu J. W. Goethego.

⁴ *Końcówka* – tytuł dramatu S. Becketta, poruszającego problemy egzystencjalne.

03. Dokończ podane zdania.

1. Narratorem tekstu jest

- A zawodowy recenzent
 B bohater powieści
 C znany dramatopisarz

2. Narracja jest prowadzona

- A w pierwszej osobie
 B w trzeciej osobie
 C w osobie odbiorcy

3. Język narracji obfituje w trafnie użyte

- A słownictwo regionalne
 B słownictwo naukowe
 C obrazowe słownictwo

4. W ostatnim akapicie tekstu do narracji wpleciono różne tytuły słynnych dramatów, nazwiska ich autorów i imiona bohaterów, co świadczy o

- A braku konsekwencji
 B odczytaniu bohatera
 C załamaniu nerwowym

(2 punkty)

04. Do każdego podanego stwierdzenia (1–3) dobierz spośród podanych cytatów z tekstu (A–G) te, które są ich ilustracją.

1. Czytał utwory dramatyczne.
 2. Czytał teksty o tematyce teatralnej.
 3. Interesował się życiem teatralnym.

- A [...] *nic innego mnie nie interesowało*
 B *Znałem cały repertuar w mieście*
 C *na [...] spektakle chodziłem kilka razy*
 D *Poza tym zaczytywałem się dramatami [...]*
 E *pożerałem wszelkie dostępne czasopisma teatralne*
 F *studiowałem biografie słynnych aktorów i reżyserów*
 G [...] *spektakl przybrał ostateczną formę*

1. 2. 3.

(2 punkty)

05. Wypisz z drugiego akapitu po jednym właściwym cytacie, który wskazuje, co w teatrze silnie oddziaływało na bohatera.

1. W treści dramatów: _____
 2. W grze aktorów: _____
 3. W scenerii teatru: _____
 4. W finale przedstawienia: _____

(2 punkty)

06. Podaj dwa przymiotniki określające cechy osobowości głównego bohatera i uzasadnij swoje zdanie na podstawie tekstu.

1. (Jaki?) _____, ponieważ _____

2. (Jaki?) _____, ponieważ _____

(2 punkty)

07. Wypisz z czwartego akapitu połączenia wyrazowe, które wyrażają treści zaznaczone pogrubionym drukiem.

1. droga **była niełatwa** – _____

2. sztuka teatralna ma w końcu **przynieść wielki sukces** – _____

3. nie stać się **przyczyną kompromitacji** – _____

4. musiałem mocno **siebie kontrolować** – _____

(2 punkty)

08. Kim jest wymieniona w tekście Melpomena?

- A Aktorką
- B Bohaterką przedstawienia
- C Muzę tragedii
- D Dramatopisarką

(1 punkt)

09. Na podstawie tekstu sformułuj dwa zdania wyjaśniające przyczyny, które utrudniały realizację przedsięwzięcia głównego bohatera. Nie cytuj.

1. _____

2. _____

(2 punkty)

10. Na podstawie przytoczonego w tekście dialogu określ postawy głównego bohatera i jego kolegów. Wybierz po jednej odpowiedniej nazwie postawy i ją uzasadnij. Nie cytuj.

BUNT DETERMINACJA TOLERANCJA ZNIECHĘCENIE

	Postawa	Uzasadnienie
1. Bohater		
2. Koledzy		

(2 punkty)

11. **Wyjaśnij, co oznacza użyty w tekście wyraz *amatorszczyzna* i jakie ma nacechowanie emocjonalne.**

1. Znaczenie: _____

2. Nacechowanie emocjonalne: _____

(1 punkt)

12. **Wyjaśnij, w jakim celu autor zastosował w podanym cytacie słownictwo potoczne.**

– *E tam, takie gadanie... – machano na to ręką i rozchodzono się w milczeniu.*

(1 punkt)

13. **Wyjaśnij na podstawie tekstu, dlaczego przygotowane przez uczniów przedstawienie zostało zatytułowane *Cały świat to scena*. Uwzględnij formę i treść przedstawienia.**

(2 punkty)

14. **Wśród podanych cytatów z tekstu zaznacz dwa, które zawierają antytezę.**

A biografie słynnych aktorów i reżyserów

B Tragiczne i komiczne losy bohaterów

C zakłada określone, wymierne umiejętności

D *Bo to [...] daleko odbiegało od moich nadziei i marzeń*

E *Niby ufali mi i wierzyli [...] to popadali w zwątpienie*

(2 punkty)

ZADANIA DO TEKSTU B

(patrz załącznik)

15. **Zaznacz odpowiedź, która charakteryzuje plakat teatralny Andrzeja Pągowskiego do dramatu W. Szekspira *Hamlet*.**

A Na plakacie w symboliczny sposób przedstawia się dorobek twórczy autora dramatu.

B Plakat stanowi krótkie streszczenie dzieła literackiego i jego adaptacji scenicznej.

C Na plakacie za pomocą symboliki kulturowej ukazuje się idee zawarte w dramacie.

(1 punkt)

16. Jakie symboliczne znaczenia można przypisać poszczególnym elementom plakatu w kontekście dramatu W. Szekspira *Hamlet*? Przy każdym elemencie wpisz po dwa znaczenia wybrane spośród podanych.

INDYWIDUALIZM ŻYCIOWY OPTYMIZM OSAMOTNIENIE ULEGŁOŚĆ
 WROGIE OTOCZENIE ZABÓJSTWO SZCZĘŚLIWA MIŁOŚĆ
 ZAGROŻENIE KRWAWA ZBRODNIA ZNIECHĘCENIE

	Element	Symboliczne znaczenie
1.	Biały ptak	
2.	Czarne ptaki	
3.	Czerwone dzioby	

(2 punkty)

17. Zredaguj krótką wypowiedź (3–4 zdania), w której zinterpretujesz plakat w kontekście utworu W. Szekspira *Hamlet*. Uwzględnij dwa aspekty interpretacyjne – kompozycję i kolorystykę.

(3 punkty)

II. RAŠTO DARBAS

30 taškų

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz rozprawkę lub interpretację utworu. Objętość pracy pisemnej – minimum 300 słów (zalecana objętość około 2 stron A4). W czystopisie policz wyrazy, zaznacz kreską granicę 300 i zapisz liczbę na marginesie.

W rozprawce odwołaj się **co najmniej** do **dwu** tekstów literackich i/lub innych tekstów kultury. **Co najmniej jeden** utwór literacki powinien należeć do lektur obowiązkowych (Sofokles *Antyгона*, W. Szekspir *Hamlet*, A. Mickiewicz *Dziady*, cz. III, A. Mickiewicz *Pan Tadeusz*, E. Orzeszkowa *Nad Niemnem*, B. Prus *Lalka*, S. Wyspiański *Wesele*, S. Żeromski *Ludzie bezdomni*, Z. Nałkowska *Granica*, T. Borowski (opowiadania do wyboru), Cz. Miłosz *Dolina Issy*, A. Camus *Dżuma*, S. Mrożek *Tango*, O. Tokarczuk *Prawiek i inne czasy*).

W interpretacji omów tematykę, problematykę, elementy poetyki tekstu (z omówieniem ich funkcji).

W pracy przywołaj wybrane konteksty (np. literackie, biograficzne, historyczne, społeczne, kulturowe).

TEMATY PRAC PISEMNYCH

1. Trudne zwycięstwa, gorzkie klęski. Ukaż drogi życiowe wybranych bohaterów literackich, odwołując się do różnych utworów.
2. *Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo* (Wolter). Rozwiń myśl, zastanawiając się nad rolą pracy w życiu człowieka. W rozważaniach odwołaj się do wybranych utworów literackich.
3. Interpretacja wiersza Czesława Miłosza *Dwór*. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.

Czesław Miłosz

Dwór

Nie ma domu, jest park, choć stare drzewa wycięto
 I gąszcz porasta ślady dawnych ścieżek.
 Rozebrano świren⁵, biały, zamczysty,
 Ze sklepami czyli piwnicami, w których stały półki na jabłka zimowe.
 Takie jak dawniej koleiny drogi w dół:
 Pamiętałem, gdzie skręcić, ale nie poznałem rzeki;
 Jej kolor jak rdzawej samochodowej oliwy,
 Ani szuwarów, ani lilii wodnych.
 Przemineła lipowa aleja, niegdyś droga pszczołom,
 I sady, kraina os i szerszeni opitych słodyczą,
 Zmurszały i zapadły się w oset i pokrzywy.
 To miejsce i ja, choć daleko stąd
 Równocześnie, rok po roku, traciliśmy liście,
 Zasypywały nas śniegi, ubywało nas.
 I znów razem jesteśmy, we wspólnej starości.
 Interesuje mnie dymek, z rury zamiast komina,
 Nad baraczką skleconym niezgrabnie z desek i cegły
 W zieleni chwastów i krzaków – poznaję *sambucus nigra*⁶.
 Chwała życiu, za to, że trwa, ubogo, byle jak.
 Jedli te swoje kluski i kartofle
 I mieli przynajmniej czym palić w nasze długie zimy.

Z tomiku *Na brzegu rzeki* (1994)

⁵ Świren – budynek gospodarczy.

⁶ *Sambucus nigra* (łac.) – bez czarny, dziko rosnący krzew.

